

OSSERVATORIO LETTERARIO

*** Ferrara e l'Altrove ***

Magyar nyelvű online melléklet / Supplemento online in lingua ungherese
<http://www.osservatorioletterario.net> - <http://xoomer.virgilio.it/bellelettere/> - <http://www.testvermuzsak.gportal.hu>

Ferrara, 2008. november 20. csütörtök

TITOKZATOS TÁRGY...

Focus, novembre 2008, p. 123

A fenti képen egy névtelen olvasó azt kérdezi, hogy kihez kell fordulni, hogy megtudhassa mi ez a fent látható titokzatos tárgy, amelyet egy antikvár bolhapiacon szerzett.

Az olvasó az iskola padjaiban nyilván nem tanulta (meg) hazája történelmét, azaz Olaszország történetét. Hogy kié a hiba, nem tudni: az olvasó vagy a történelemtanárok mulasztásának tudható-e be, akik nem oktatták Itália legősibb népeit, s azok közül a leghíresebb és legrejtélyesebb nép, az etruszkok történetét... Amint a kép alatt említett folyóiratban megláttam a rejtélyes tárgy felvételét, azonnal eszembe jutott a piacenzai bronzmáj, amelyre hasonlít. Szerény véleményem szerint az olvasó szakavatott tudós kutatórégészekhez kell, hogy forduljon, rajtam kívül ők lényegesen többet tudnának mondani róla. A képről nem derül ki, hogy ez a máj is bronzból van-e vagy terrakottából, hogy valóban eredeti antik, etruszk régészeti leletről van-e szó, avagy hamisítványról. (Nb. az etruszk bronzfarkasról is kiderült, hogy nem etruszk lelet, hanem későbbi kori hamisítvány, de erről nagyon is hallgatnak, továbbra is etruszk antik leletként emlegetik mindenütt! Erről írtam is az *Osservatorio Letterario* 2007. tavaszi és a nyári számában olaszul és magyarul egyaránt.)

Íme néhány összegyűjtött felvétel a piacenzai bronzmájról – jobboldalt fejtetőre fordított változatával –, amelyek összehasonlíthatók a *Focus*-olvasó felvételével:

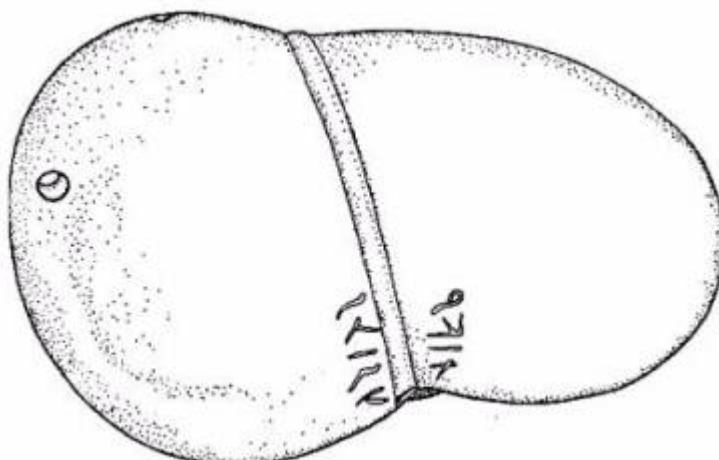
Forrás: *Civiltà a confronto 1* di Antonio Brancati, La Nuova Italia, Scandicci (Fi), 8. újra nyomtatás 1991, 285. l.
(középiskolai tankönyv)

Az etruszk máj, forrás: http://www.vacanzeitinerari.it/schede/fegato_etrusco_sc_3294.htm

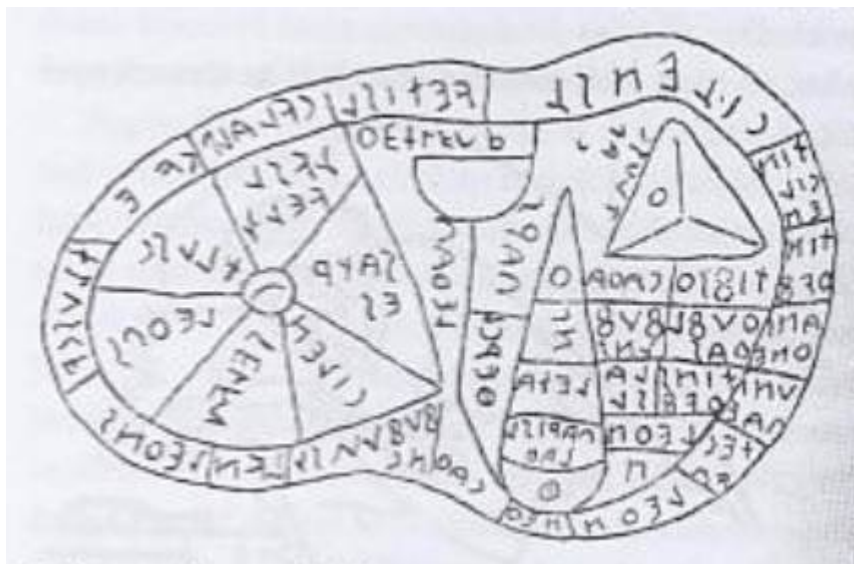
Piacenzai bronzmáj, forrás: <http://www.cairomontenotte.com/abramo/etrusco1.gif>

A bronzmáj túlloldali felirata, forrás: <http://www.cairomontenotte.com/abramo/etrusco5.gif>

A piacenzai bronzmáj reprodukciója. Forrás: http://it.wikipedia.org/wiki/Fegato_di_Piacenza

A piacenzai bronzmáj felirata

Forrás: *A magyar ókor* di Zsolt Mesterházy, Magyar Ház Könyvek, Kárpáti Ház, Budapest, 2002, 346. l.

Annyiból valóban rejtélyes tárgy, hogy mindmáig nem sikerült megfejteni az etruszk nép és írásának rejtélyét, a többféle teória és hipotézis még nem vált biztos, tudományos megállapítássá.

Az olasz nyelvű eredeti cikkemben felhoztam a bronzmájjal kapcsolatos teóriák közül néhány feltételezést Massimo Pittautól (ld. <http://web.tiscali.it/pittau/Etrusco/Studi/fegato.html> szájtot), aki az istenek nevei mellett teszi le a voksot. Idéztem Dr. Giulio Facchetti tanulmányát, amelyben az istenek teóriája mellett megemlíti az etruszk írás földrajzi értelmezését, olvasatát is. (Ld. http://spazioinwind.libero.it/popoli_antichi/Etruschi/fegato.html szájtot.)

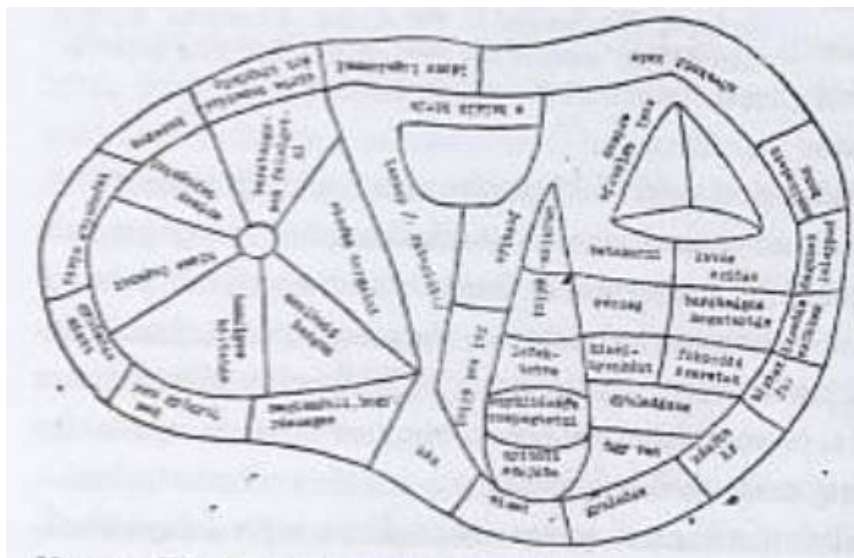

Fonte: http://spazioinwind.libero.it/popoli_antichi/Etruschi/fegato.html

A földrajzi értelmezés hipotézise mellett tör lándzsát a <http://www.cairomontenotte.com/abramo/1-etrusco.html> szájton olvasható írás szerzője is egy az egyben közölve Dr. Facchetti tanulmányában e hipotézisre vonatkozó sorait

kijelentvén : «a májat jelenleg jövődölés célú reprodukciónak értelmezik. A máj minden egyes részén a feliratok etruszk istenségek nem pontosított neveire utalnak. Valójában földrajzi nevekről van szó.»

A fentiekkel ellentétben, lényegesen eltérően Kúr Géza egészen más véleményen van, amelyről Mesterházy Zsolt a kép alatt idézett könyvében a következőket írja:

A piacenzai bronzmáj feliratai magyarul Kúr Géza szerint

Forrás: Mesterházy Zsolt: *A magyar ókor*, Magyar Ház Könyvek, Kárpáti Ház, Budapest, 2002, 346. l.

«Nagyon érdekes és kultúrtörténeti szempontból talán a legérdekesebb etruszk írásos emlék a piacenzai bronzmáj, amit feliratának megértése után nemcsak az etruszk orvosnövendékek egyik taneszközének nevezhetünk, hanem - mint ilyent – ami a mai orvosi tudomány gyakorlati körébe is beleillik, az etruszk nyelv helyes megértésének eddig ismert egyetlen megbízható ellenőre gyanánt könyvelhetünk el.

A bronzmáj-tábla felirata utasítást ad az orvosnak, hogyan viselkedjék egy részeges beteg ember vizsgálása közben, leírva pontosan a vizsgálat menetét is. Ez utóbbiról meg kell állapítani, hogy a máj nagyon jó rajzába beleírottak: az elképzelt részeges beteg ember betegségének tünetei mind valószínűek, és helyes az orvosi vizsgálat menete is...

A bronzmáj rajzának szakaszaiba beírt etruszk szöveget magyar szavak való felcserélése után a beírt szöveget összefüggő összefüggő egészbe az alábbiak szerint foglalhatjuk félreérthetetlenül helyesen:

Az orvos a hozzá vitt betegről rátekintés után kimondja: **betakarni, részeges**. Aztán dorgálja, de kevés **szidás után után barátságos lesz, majd kicsinyenként nagy szeretettel vizsgálni kezdi lefektetve**, miközben **enyhítésére a tátott szájába vizet csepegtet**. Ennek során megállapítja: **gyulladásos, úgy van, gyulladás (!)** és kimondja később: **köve van** a betegnek. Majd a kétségtelenül megijedt beteget **biztatja: izzadás csökken, a daganat lappad**, s mert **emelkedett hangon** kijelenti: **szél erősen csikarja**, a beteg azt hiszi, hogy nem veszélyes a baja, tehát **növekedik a kedve, javulás mutatkozik, fel tud állni**.

A vizsgálat azonban tovább folyik. Az orvos keze **hirtelen rátapint** a fájdalmas pontra, amire a páciens **a halált hívja lázas izgalommal**. Az orvos a kétségbeesett beteget **okosan dorgálni** kezdi, s amikor ez a **sírbatételért könyörög**, az elhangzott szavakra **barátságosan felelget**.

Vizsgálat közben az orvos keze **tapogatva nyomkodja** a helyet, ahol a **tüzes daganatot** konstatálta, s most csak **bizonytalan hangon biztatja a beteget**, aki **kesereg a tapogatás alatt**, mert azt hiszi, hogy a **gyulladás miatt nem gyógyul meg soha**. Erre az orvos **emelkedő hangon** megismétli az első pillanatban kimondott diagnózist: **részegség miatt! Úgy van!**

Kúr Géza jelentős részben Jules Martha francia kutatóra támaszkodva adta meg a máj feliratainak megfejtését.

A másnapos képzelt beteg - hipochonder - „kezelése” és megfejtése nemcsak a korábban istenneveket tartalmazó gondolt bronzmáj szerepét helyezheti új megvilágításba, de káprázatos, emberközeli humorral ecseteli tegnapi mulatós betegünk hánykódását élet és halál között. Ha ez igaz lehet, nyilván a májósokról is módosul némelyest az eddig kialakult kép.»

Nos, most melyik hipotézist, teóriát fogadjuk el? Az út még hosszú ahhoz, hogy az etruszk-kérdést megoldottnak tekinthessük. Ne feledjük, bármilyen teóriáról is van szó, addig nem tekinthető véglegesnek, amíg megdönthetetlenül nem válik, amíg az természetétől fogva rugalmas és az új adatok következtében alapjaiban megváltoztatható, s amíg nem vonható le egyre tágabb általánosítás. A brit fizikus, a világ eddig legfontosabb és legismertebb fizikusainak egyike, Stephen William Hawking (sz. 1942), a *Big bangtól a fekete lyukig* c. könyv szerzője szerint bármely teória csak ideiglenes és csak hipotézis marad, amíg biztos véglegességgel nem igazolhatjuk. Még akkor is, ha egy kísérlet eredményei összhangban vannak egy teóriával, s addig nem lehetünk biztosak, amíg egy következő kísérlet eredményei ellentétben megcáfolják az előzőeket. Elég egy elmélet megdöntéséhez csak egy megfigyelés, amely ellentmondásba kerül maga a teória jóslásaival. Tehát a nagy fizikus szavai érvényesek minden tudományos diszciplínára, így természetesen a

lingvisztikára, a történettudományra is, s természetesen ugyanígy az etruszkológia kutatásaira, mindaddig, amíg valóban fény nem derül az etruszok történelmére, az etruszk írás biztos megfejtésére. Amíg ez nem történik meg, addig megmarad a rejtély.

Link:

Az *Osservatorio Letterario* hasábjain publikált, interneten is tanulmányozható etruszk vonatkozású, magyar nyelvű cikkek, ahonnan – némelyikről – eljutni az olasz nyelvű írásokhoz is:

Oggetto misterioso (eredeti, olasz nyelvű cikk)

<http://xoomer.alice.it/bellelettere2/kuriozum.htm>

<http://xoomer.alice.it/bellelettere2/alinei-elozetes.htm>

<http://xoomer.alice.it/bellelettere2/alineiecho.pdf>

<http://xoomer.alice.it/bellelettere2/perugiaihatarko.pdf>

<http://www.osservatorioletterario.net/etruszkmagyartalanyNN51-52.pdf>

<http://www.osservatorioletterario.net/etruszkokrol.htm> (ld. itt is: <http://gportal.hu/gindex.php?pg=2658799&nid=2084369>)

http://www.osservatorioletterario.net/etruszkokrol-irasukrol_4.pdf

<http://www.osservatorioletterario.net/appendice-fuggelek59-60.pdf> (ld. az *Esszé* rovatot.)

Hangos etruszk ábc

Dr. Bonaniné Tamás-Tarr Melinda / B. Tamás-Tarr Melinda

Elkészült: 2008. november 20. 18,20-kor

Javítás: 2008. november 21. 11:38